

Landbruget i 1916.

Af *H. Hertel.*

Da Rumænien i August Maaned indtraadte som Nr. 14 i de krigsførende Staters Række, omfattede Krigen alene af Evropas Befolkning paa 460 Mill. Mennesker (1913) de 412 Mill., medens de neutrale Stater kun talte 48 Mill. Selvfølgelig uddybes de Spor, en saa vældig Krig sætter sig, jo længere den varer, og i endnu højere Grad end sine 2 Forgængere har Aaret 1916 faaet sit Præg af Verdenskrigen. Som den følgende Fremstilling godtgør, har de Vanskeligheder, vort Landbrug mødte i 1914 og 1915, atter vist sig i Fjor og paa mange Omraader i stigende Grad. De har vist sig med Hensyn til Landbrugets Afsætning og Tilførsler: Udførselsforhold, Maksimalpriser, Umuligheden at tilvejebringe vigtige Forbrugsgenstande i det nødvendige Omfang og den sædvanlige fremmede Arbejdskraft, Fodringsforbud o. s. v., og de har vist sig i mangfoldige indre Forhold: i den ved Indkaldelserne til Sikringsstyrken foraarsagede Usikkerhed i Landbrugets Arbejdsvilkaar, de vanskeliggjorte Trafikforhold, det ofte byrdefulde og urolige Arbejde Landbrugets ledende Mænd, de kommunale Raad og andre har maattet udføre o. s. v. Ogsaa for dansk Landbrug har Aaret 1916 først og fremmest faaet sit Præg af den Sværd- og Ulvetid, under hvilken Evropa lider.

Dernæst har den sene, vanskelige, dyre og daarlige Høst kendetegnet det forløbne Aar. De lyse Forhaabninger, med hvilke Landmændene imødesaa Aarets vig-

tigste Begivenhed, blegnede mere og mere, jo nærmere man kom den Tid, da Afgrøderne skulde bjærges i Hus, og da Høstresultatet kunde opgøres, viste det sig at være ikke lidt under et Middelaars.

Endelig har Aaret faaet sit Præg af det høje Prisniveau. Dyre har Landbrugets Forbrugsartikler været, men dyre var ogsaa dets egne Produkter. Priserne paa mange af de sidste har været saa høje, at man aldrig har kendt noget lignende, og dette Forhold vejer saa stærkt til, at trods alt har 1916 været et økonomisk fordelagtigt Aar for vort Landbrug.

Forud for Omtalen af Landbrugets Forhold i 1916 vil det, som i Fjor og i Forfjor, være naturligt kort at gøre Rede for de af Regeringen truffne og af Krigssituationen fremkaldte ekstraordinære Foranstaltninger, for saa vidt de berører Landbruget.

Af Udførselsforbud er der i 1916 udstedt følgende: Den 19. Januar forbødes Udførselen af tomme Smørfustager af Bøg og færdige og ufærdige Staver og Bunde af Bøg til Smørfustager. To Dage efter udstedtes der Forbud mod Eksport af Bedefrø (herunder Runkelroe-, Rødbede- og Sukkerroe), Kaalroe, Turnipsfrø, al Slags Kaalfø, Sennopsfrø, Rapsfrø, Cikoriefrø og Spergelfrø. Kaalfø maa dog udføres, naar Sendingen ledsages af en af Statsfrøkontrollen udstedt Attest for, at den paagældende Sending er Kaalfø, der kan udføres. Den 22. Januar forbødes Udførselen af alle ikke tidligere forbudte Fedtstoffer samt, indtil 1. Juni, af Hvidkaal i enhver Form; den 6. Oktober forbødes atter Eksporten af Hvidkaal. Udførselen af levende og slagtet Fjerkræ blev forbudt den 17. Marts, og Dagen efter udstedtes der Forbud mod Eksport af Køer og Kvier, som skønnes at være drægtige, ligesom det bestemtes, at Udførsel af Køer og Kvier kun maa finde Sted over nærmere angivne Byer.

Endvidere forbødes det de til Udførsel af Kød autoriserede Slagterier at slagte til Udførsel og mærke med Eksportmærke Kød og Slagteaffald af Køer og Kvier, i hvis Bor der findes et Foster, som skønnes at være over 18 Uger. Disse Forbud traadte i Kraft den 22. Marts. Den 10. Maj forbødes Udførselen af Cikorierødder, Cikoriemel og fabrikeret Cikorie, den 14. September af al Slags Vildt og den 24. s. M. af Mark- og Engfrø, saasom Draphavre, Fioringræs, Hejre, Hundegræs, Rajgræs, Rapsgræs, Rævehale, Svingel og Timothé samt Rabarber i tilberedt og utilberedt Stand; endvidere paabødes det den 10. Oktober, at Udførsel af al anden Slags Frø kun maa ske, naar Forsendelsen er ledsaget af en af Statsfrøkontrollen udstedt Attest om, at det eller de paagældende Partier kan udføres. Udførselen maa kun ske over nærmere bestemte Byer. Den 17. Oktober forbødes Udførselen af raa Hestehuder, Hestehale- og Hestemankehaar samt Kohalehaar og den 8. November af indeværende Aars Avl af Grøntsager, dyrkede paa Friland, i frisk som tilberedt Stand. Under samme Dato udstedtes endvidere en Bekendtgørelse angaaende Udførselen af Ost, hvorved den osteproducerende Mælkerier ved Bekendtgørelser af 25. August og 4. November f. A. meddelte Dispensation til Udførsel af Ost (jvnfr. Tidsskriftet 1915, S. 2) ændres derhen, at Eksport kun maa finde Sted af Ost med et Sødælksindhold, der som Minimum skal svare til 23 Vægtdele Fedt paa hver 100 Vægtdele Ostestof og 15 pCt. Fedt i Tørstoffet og som Maksimum 137 Vægtdele Fedt paa hver 100 Vægtdele Ostestof og 50 pCt. Fedt i Tørstoffet. — Som meddelt i Oversigten for i Fjor blev der i Efteraaret 1915 givet Tilladelse til at udføre 10,350 Heste. Udførselen blev ordnet af De samvirkende danske Landboforeninger, men da disse i Marts Maaned meddelte Ministeriet, at de ikke længere ønskede at have med Udførselen at gøre, fik alle og enhver Tilladelse til direkte at sælge til de tyske Opkøbere; dog maatte der ikke udføres mere end det fast-

satte Antal, og Fordelingen mellem Landsdelene skulde overholdes. Den 13. September tillodes yderligere Udførselen af 3000 Heste til Tyskland, for hvilken Tilladelse der opnaaedes Kompensationer af væsentlig Betydning for Landet i det hele. — Endelig kan det, Udførselsforholdene vedrørende, nævnes, at fra 24. April maa Udførselen af Æg kun finde Sted ved de af Landbrugsministeriet dertil godkendte Eksportvirksomheder paa de for Udførselen nærmere foreskrevne Vilkaar.

For Kornsorternes Vedkommende er der udstedt en Række Bekendtgørelser. Den 19. Februar udkom en Bekendtgørelse om midlertidig Fastsættelse af Maksimalpris paa Majs — $21\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg — og om midlertidige Foranstaltninger vedrørende Handel med Majs: Salg eller Opkøb i spekulativt Øjemed blev forbudt, og i større Partier end 500 kg maatte den fremtidig kun sælges fra Grossist direkte til Forbruger eller fra Importør til en Handlende, der solgte direkte til Forbrugere. Den 16. Marts udstedtes om Majsen en ny Bekendtgørelse, der hviler paa en Overenskomst, hvorefter Majsimportørerne forpligtede sig til at levere Majsen til en Pris, der i Marts ikke oversteg $21\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg, i April ikke $22\frac{1}{4}$ Kr., i Maj, Juni, Juli og August ikke $23\frac{1}{2}$ Kr. (en Bekendtgørelse af 31. August bestemmer, at Maksimalprisen foreløbig bliver i Kraft). Skulde Verdensmarkedets Pris blive lavere, vilde Indenrigsministeriet bringe dette til almindelig Kundskab, og i saa Tilfælde skulde Importørerne selvfølgelig ikke have den fastsatte Maksimalpris for deres Majs. Bekendtgørelsen af 19. Februar blev samtidig ophævet. I April gav Rigsdagen Indenrigsministeren Bemyndigelse til at anvende indtil 1 Mill. Kr. for ved eventuelle Tilskud fra Statens Side til Importørerne at holde Majsprisen paa det fastsatte Maksimum. Endvidere bestemmer en Bekendtgørelse af 1. September, at til Produktion af Spiritus maa Majs kun anvendes, naar det paagældende Parti er indkøbt direkte fra udenlandsk Sæl-

ger af en Spiritusfabrik eller en Sammenslutning af saadanne Fabriker. Herværende Købmænd maa hverken direkte eller indirekte sælge Majs til Spiritusfabriker. — En Bekendtgørelse af 3. August bestemte, at den for indenlandsk Rug og Hvede af Høsten 1915 fastsatte Maksimalpris m. v. (se Tidsskriftet 1916, S. 3—4) foreløbig ogsaa skal være gældende for Høsten 1916, og for indenlandsk Byg fastsatte en Bekendtgørelse af 11. November en Maksimalpris af 24 Kr. 75 Øre pr. 100 kg gode, sunde Varer af Vægt 110 Pd. hollandsk og derover og for Byg under 110 Pd. af 24 Kr. 50 Øre. Den 23. November udstedtes en Bekendtgørelse angaaende Maksimalpris for Blandsæd (Blandinger af Byg med andet Korn eller Bælgsæd) og for Havre, der uden Hensyn til Kvalitetsvægten fastsattes til 24 Kr. 50 Øre pr. 100 kg. For gruttet Byg, Blandsæd og Havre fastsattes Maksimalprisen paa samme Maade til 25 Kr. Ved Salg til Saasæd af Byg og Havre er det tilladt at tage højere Priser end Maksimalpriserne. Den 10. April ophævede Ministeriet Kornligningsbekendtgørelsen af 27. November 1915 og forbød samtidig enhver Opfodring af Rug og Hvede. Den 17. August blev der endvidere udstedt Fodringsforbud for Rug og Hvede af Høsten 1916, dog tillodes det at opfodre indtil 10 pCt. af Høsten paa enhver Ejendom; men en Bekendtgørelse af 2. November ophævede denne Tilladelse; Fodringsforbudet blev saaledes absolut. Den 23. November forbødes det at foretage Blanding af indenlandsk eller udenlandsk Byg med andre Korn- og Foderstoffer. Dette Forbud gælder dog ikke den Forbruger, der til øjeblikkelig Forbrug i egen Bedrift foretager Blanding af Byg med andre, til Opfodring tilladte Produkter. Ej heller gælder dette Forbud Blanding af Byg med andre Kornarter til Formaling til Brug ved Fremstillingen af Brød. — For at fremskynde Tærskningen af en Del af Kornet, saa snart det var indhøstet, traf Ministeriet den 27. August og den 30. September Be-

stemmelse om, at Godtgørelsen for Rug af Høsten 1916, som Landbrugerne inden 15. Oktober afleverede til Købmænd, Møllere og Bagere til Brug til Brødkorn, forhøjedes fra 3 til 4 Kr. pr. 100 kg. En Bekendtgørelse af 23. November bestemte endelig, at denne Godtgørelse skal ydes ogsaa efter den 15. Oktober, indtil den samlede Levering har naaet et vist Kvantum, om hvis Størrelse der senere vil blive taget Bestemmelse. Og under 1. August bestemte Indenrigsministeriet, at det ved Salg af Rug og Hvede til Saasæd skal være Ejerne af dansk Vare tilladt at tage en højere Pris end Maksimalprisen. Køberen skal samtidig afgive en Erklæring om, at Kornet udelukkende anvendes i hans egen Bedrift.

En Bekendtgørelse af 19. Februar forbød under nogen som helst Form at anvende S u k k e r til Fodring, og 2 Bekendtgørelser af 27. November forbød at anvende ogsaa Sukkerroer hertil og at benytte Rug, Hvede og Sukkerroer til Fremstilling af Kaffesurrogater. Under 13. December udkom der en Bekendtgørelse om Foranstaltninger vedrørende Befolkningens Forsyning med Sukker, i Henhold til hvilken Sukkerforbruget, foreløbig for 3 Maaneder, for hver Husstand fastsættes til 2 kg pr. Individ om Maanedet.

En Bekendtgørelse af 23. December har forbudt, uden særlig Tilladelse, at tørre eller paa anden Maade konservere Kartofler i Forretningsøjemed.

Paa Grund af Kødprisernes stærke Stigen førtes der fra Midten af Juni langvarige Forhandlinger om en Ordning af Hjemmemarkedets K ø d f ø r s y n i n g, og paa et Møde den 1. Juli i Indenrigsministeriet blev der nedsat et Udvalg for ved Samarbejde med Regeringen at iværksætte en saadan Ordning. Dette Udvalg kom til at bestaa af: Forstander *Brink-Lassen*, Formand, Husmand *Niels Frederiksen*, Næstformand, Direktør *Ole Olsen*, Haslev, Gaardejer *Mads Lambæk* og Forpagter *Porse*. Forstander *Brink-Lassen* udtraadte efter Ønske den 1. November af

Udvalget og blev erstattet af Gaardejer, Folketingsmand *P. Th. Nielsen*, efter hvis Død Gaardejer, Folketingsmand *Pinstrup* blev valgt. Den 7. Juli udstedte Ministeriet Bekendtgørelsen om den nye Ordning, der i Hovedtrækkene gaar ud paa følgende: Der oprettes et, under ovennævnte Udvalg sorterende, Kødkontor. Udførsel af Kvæg, Faar og Geder er kun tilladt, naar der med Dyrene følger en af Kødkontoret udstedt Udførselsattest, og Eksporten maa kun finde Sted over København, Nykøbing F., Odense, Kolding, Esbjerg, Horsens, Aarhus, Randers, Holstebro og Aalborg; den 17. November tillodes det, at Udførselen ogsaa kan finde Sted over Slagelse og Hobro. Udvalget fastsætter den Afgift, der skal svares pr. kg lev. Vægt for Dyr, som udføres, og af denne Afgift ydes der Slagterne et saa stort Beløb, at de kan sælge Kød herhjemme til Detailpriser, der svarer til en *en gros*-Pris af 1 Kr. 70 Øre pr. kg (i hele og halve Kroppe). Retten til Tilskud betinges af, at den levende Vægt af det til Hjemmeforbruget slagtede Dyr har været mindst 200 kg — der kan altsaa ikke faas Tilskud til Salg af Kalve-, Lamme- og Gede-kød. — Eksportafgiften fastsattes til 7 Øre pr. kg levende Vægt og Tilskudet til Slagterne til Nedsættelsen af Kødprisen paa Hjemmemarkedet til 30 Øre pr. kg lev. Vægt, hvad der svarer til 45—50 Øre pr. kg slagtet Vægt. Den 17. August forhøjedes Eksportafgiften til 10 Øre og Tilskudet til Hjemmeforbruget til 40 Øre, og den 18. November blev det sidste atter forhøjet, nemlig til 60 Øre pr. kg sl. Vægt.

En Bekendtgørelse af 20. November fastsatte for Chilisalpeter af de hidtil her til Landet købte Beholdninger ved Salg til Forbruger en Maksimalpris netto konstant ab Importhavn af 37 Kr. pr. 100 kg brutto inklusive Sæk. Til denne Pris maa kun lægges: 1) virkelig afholdte Omkostninger ved Jærnbane- og Skibs- eller Baadtransport fra Importhavn til Leveringssted og 2) ved Salg fra Lager 50 Øre pr. 100 kg.

For visse Brændselseffekter fra danske Skove fast-

satte en Bekendtgørelse af 11. December Maksimalpriser. Dog er det enhver Skovejer tilladt ved Auktion til fri Pris at bortsælge disse Brændselseffekter, naar han godtgør, at han til Maksimalpris eller derunder direkte til Forbrugere har solgt et Kvantum Brændselseffekter svarende i Art og Mængde til det Kvantum, han ønsker at sælge ved Auktion.

Som i 1915 har Overkommandoen ogsaa i 1916 ved at give Orlov og paa anden Maade saa vidt gørligt søgt at raade Bod paa de Ulemper, som Indkaldelserne til Sikringsstyrken medfører for Landbruget paa de travle Tider.

Efter Forhandling med Ministeriet og Landbrugsorganisationerne rejste Forpagter *Sonne* og Forstander *Madsen-Mygdal* 2 Gange til England for at forhandle med den engelske Regering om Indførselen af Fødestoffer m. m. til Landbruget; Resultatet af Forhandlingerne var tilfredsstillende for dette.

Det »Landbrugsraad«, der blev oprettet i August 1915 (jvnfr. nærvær. Tidsskrift 1916, S. 10), virkede kun et halvt Aar. I Februar Maaned meddelte Indenrigsministeriet Landbrugsorganisationerne, at Raadet maatte betragtes som ophævet, da Husmandsforeningernes 2 Repræsentanter var udtraadte af det.

Gaar man efter denne summariske Oversigt over til at behandle de egentlige Landbrugsforhold i det forløbne Aar, er der følgende at meddele om dettes vigtigste Begivenhed *H ø s t e n*: Som i 1915 blev atter i 1916 den saakaldte »foreløbige« Høstberetning, der sædvanlig udkommer i November, erstattet af de af Det statistiske Departement fra 15. Juni til 1. September offentliggjorte Meddelelser om Høstudsigterne. Da den første af disse Meddelelser fremkom, lød den paa, at Udsigterne var lovende, men fra Begyndelsen af August indtraadte der en Vending for alle Sædarternes Vedkommende. Stormen

den 3. og 4. August blæste meget Korn af, og i hele August og den første Halvdel af September var Himlens Sol og Væde ikke ligeligt fordelt: for lidt Sol, for megen Væde. Høsten begyndte ualmindelig sent, den blev langvarig og dyr, og som næsten altid i vaade Aar havde man overvurderet Foldudbyttet. Den af Departementet foretagne Opgørelse over Udbyttet af Sæd, Hø og Halm, som er grundet paa de kommunale Raads Meddelelser og offentliggjort i »Statistiske Efterretninger« for 25. November, viser desværre, at ingen af Sædafgrøderne naaede Middelhøst.

Selv den Sædart, der for Landet som Helhed har givet det bedste Resultat, H a v r e n, naaede ikke helt op paa normalt Udbytte. Der er af denne Afgrøde høstet 17.8 hkg pr. ha eller 14.0 Tdr. pr. Td. Ld., medens Gennemsnitsudbyttet for Femaaret 1909—13 er 18.4 hkg pr. ha eller 14.5 Tdr. pr. Td. Ld.; — den almindeligst dyrkede Havresort, den hvide, gav 2 pCt. under Middelhøst. Næst efter Havren har Bygget og Blandsæden givet det forholdsvis bedste Udbytte, men dette laa dog for 2radet Byg, der jo har den største Udbredelse, 6 pCt., for 6radet Byg 20 pCt. og for Blandsæd 8 pCt. under Gennemsnitsudbyttet for det nævnte Femaar. Daarligst var Resultatet for Hvedens og Rugens Vedkommende, idet Udbyttet anslaaes til henholdsvis 11 og 21 pCt. under det normale. Det er nu 3. Aar i Træk, at Rugen har været Sædhøstens svageste Punkt.

Kornsorternes samlede Kærneudbytte beløb sig i 1916 i alt til henimod 21 Mill. hkg eller godt 25 Mill. Tdr. Udbyttet er omtrent 2 Mill. hkg mindre end i 1915, der paa det nærmeste var et Normalaar, hvorimod det er omtrent 1½ Mill. hkg større end i det usædvanlig ugunstige Høstaar 1914. — Paa Øerne er der i Fjor høstet ca. 11 Mill. hkg Kærne af alle Sædarter, i Jylland knap 10 Mill., medens der normalt høstes omtrent samme Vægtmængde Sæd paa Øerne og Halvøen.

Departementet anslaaer H a l m m æ n g d e n til omtrent et Middelaars, ca. 3½ Mill. Tons. De fleste vil vistnok undre sig over, at Halmmængden ikke kommer højere op; man troede, at den var usædvanlig stor. Udbyttet af A g e r- og E n g h ø var meget stort, over 2.1 Mill. Tons eller 300,000 Tons større end i Gennemsnit af Femaaret 1909—13.

Om Udbyttet af K a r t o f l e r og R o d f r u g t e r er der endnu ikke udsendt Meddelelse. Det vides imidlertid, at af de første har Hosten været langt under Udbyttet i 1915 og ligeledes betydelig mindre end normalt. Kaalroer og Turnips har vistnok omtrent givet en Middelhost, Runkelroerne naar næppe denne paa Øerne og er i Jylland vistnok betydelig derunder, medens Sukkerroeavlens navnlig paa de sydlige Øer har givet et magert Resultat.

I Henhold til en Meddelelse til Tidsskriftet fra Professor, Dr. phil. *Kolpin Ravn* har det regnfulde og kolde Vejr, som var fremherskende i lange Perioder af Vegetationstiden, begunstiget S v a m p e a n g r e b og a n d r e S y g d o m m e s Optræden, særlig følgende: Rodbrand hos Runkelroer, Byg, Havre og Bælgplanter; Bægersvamp hos Lucerne i Foraarstiden; Halmbrekkesvamp og Fodsyge hos Hvede, Rug, Byg og (sjældnere) Havre; Gulspidsyge hos Vaarsæd; Meldug hos Kornarterne, specielt hos Byg i Nærheden af de nu ikke sjældne Vinterbygkulturer; Meldrøjer hos Rug; Gulrust hos Hvede, der har været særlig stærkt fremtrædende, og Kartoffelskimmel, som ved Optagningen ofte viste sig at være til Stede paa mange Knolde.

Iøvrigt har Forholdene under Optagning og Nedkuling af Kartofler i mange Egne været særdeles uheldige; Knoldene er kulede ned i vaad og jordet Tilstand, og mange af dem har lidt Frostskaade før Nedkulingen og er senere gaaede i Forraadnelse. Paa vaad og bindende Jord var Forraadnelsen enkelte Steder meget udbredt allerede inden Optagningen, og paa mange Ejendomme synes Be-

tingelserne at være ret daarlige for en god Sundhedstilstand i Kartoffelbeholdningerne i Løbet af Vinteren.

Om de forskellige Skadedyrs Optræden har Fru mag. scient. *S. Rostrup* meddelt Tidsskriftet følgende: Det kolde Foraar og den vaare Forsommer bevirkede, at Fritfluelarver af 1. Generation — trods den sene Saaning — kun gjorde forholdsvis lidt Skade, medens Vejrforholdene derimod ikke kunde hindre ret stærke Angreb af 2. Generations Larver i Havretoppene. Hvidaks var usædvanlig talrigt til Stede i de fleste Havremarker. Havreaaalen har været slem, ja optraadte paa sine Steder som Følge af den hyppige Dyrkning af Havre og havreblandede Afgrøder ganske ødelæggende. Jordlopper gjorde i Maj megen Skade i de tidligst saaede Kaalroer, der mange Steder, især paa Sjælland, som Følge af dette Angreb maatte pløjes og saas om, medens Jylland paa Grund af den sene Saaning gik næsten fri; ogsaa i Byg var der nogle Steder paa Øerne en Del Angreb. Kaalfluelarven var meget talrigt til Stede og optraadte hele Vækstperioden igennem — især i Jylland — meget ødelæggende saavel i Roer — særlig Kaalroer — som i Kaal. I Runkelroer gjorde Bedefluelarven i Juni-Juli mange Steder ikke ringe Skade; paa sine Steder saa Planterne i Midten af Juni ud, som om de var frosset bort. Da Angrebet var ophørt, og Varmen omtrent samtidig indfandt sig, begyndte de unge, friske Blade imidlertid at vokse frem, og Planterne fik igen et sundt Udseende; men de var sat langt tilbage ved Angrebet, der virkede saa meget stærkere, som Planterne i Forvejen var stærkt trykkede af Kulden. Bladlus optraadte mærkværdigt nok i den kolde, vaade Sommer meget talrigt, særlig i Haver, hvor Frugttræerne blev usædvanlig stærkt medtaget af dem. I Frøroerne var de i Juli ret talrige i mange Marker; men Kulden og Regnen — og i nogle Egne et Svampeangreb — standsede temmelig hurtigt Angrebet. Ogsaa Kaallusen var ret alminde-

ligt paa Færde i Kaal og Roer, baade 1. og 2. Aars. I August-September led Planterne mange Steder meget ved dette Angreb; det kølige, fugtige Vejr hindrede det dog i at tage Overhaand. Kløveraalen gjorde som sædvanlig megen Skade, dog mindre end i de nærmest foregaaende Aar paa Grund af Kløverens hurtige Vækst i den fugtige Sommer. En varig Forandring til det bedre vil imidlertid ikke indfinde sig, førend der i de kløveraalinficerede Egne ved Sædsifte og Frøblanding tages tilborligt Hensyn til dette Angreb. I Lucernemarken blev Aaleangreb konstateret mange forskellige Steder, især paa Sjælland. Smælderlarver var slemme i mange Vaarsæds- og i enkelte Vintersædsmarker, hvor Kulden hemmede Planternes Vækst; ogsaa Roer og Kartoffler led en Del ved deres Angreb. Spurve har hærget Sæden, særlig Havren, slemt; i Kornhobene paa Marken gjorde de ligeledes — i Forening med Mus — ikke ringe Skade. Snegle optraadte navnlig i Efteraaret meget talrigt.

Hvad Kornmarkedet angaar, gik vi ind i Aaret 1916 med forholdsvis moderate Priser for de fleste Kornvarer. Hvede- og Rugpriserne var regulerede ved Maksimalpriserne, og for Byg var de sædvanlige Afsætningsmaader standsede, Udførselen var forbudt, og til Bryggeribrug maatte dansk Byg kun anvendes til Fremstilling af skattefrit Øl. Det var nærmest Handelen med Jylland, der fik Indflydelse paa Priserne; i Januar betaltes 23 Kr. cif jysk Havn, men senere formindskedes Forbruget som Følge af de lavere Majspriser, og sidst i Februar kom Prisen ned paa 21½ Kr. Samtidig kostede Havre ca. 22½ Kr. Da saa Majsen lidt hen paa Foraaret blev knappere, voksede paany Efterspørgselen efter Byg, der i Juli Maaned var omtrent udsolgt og betaltes med 25½ Kr. fob. I August var der livligt Begær efter nyt Byg til snarlig Levering, og da Høsten forsinkedes af daarligt Vejr, steg Priserne hurtigt, og Stigningen vedvarede jævnt, indtil Maksimalprisen med et Slag standsede Handelen.

— Havren er i Aarets Løb noteret saaledes: Januar fra 23 Kr. 60 Øre til 24 Kr. 70 Øre, April 23¼ Kr. til 24 Kr. 15 Øre, Juli 21¾ til 23⅓ Kr. og November 24¾ Kr. til ca. 29 Kr.

Paa F o d e r s t o f m a r k e d e t har Amerika leveret Hovedforsyningen i Bomuldsfrøkager, men der er herfra ogsaa kommet Raps- og Hørfrokager, hovedsagelig til Jylland. Fra England er der praktisk taget intet indført, derimod er der kommet enkelte Ladninger Palme- og Jordnødkager fra Spanien og Portugal. Der er gjort energiske Forsøg paa at faa Jordnødkager fra Frankrig, hvor der skal have ophobet sig store Beholdninger; men alle Forsøg er strandede paa Frankrigs Uvilje mod at lade Danmark faa noget. Vi har derfor i det hele nærmest været henviste til Bomuldsfrøkager, af hvilke Tilførslerne i Aarets Begyndelse var jævnt rigelige, saa Priserne kunde holdes forholdsvis lavt. Hen paa Foraaret blev imidlertid Lagrene knappere, Amerikanerne var meget tilbageholdne med Salg paa Sommerafskibning, og Udsigten for den kommende Sæson var derfor til højere Priser, hvilket ogsaa bekræftede sig. Det har været vanskeligt at afslutte nye Kontrakter med Amerika, og det har kun kunnet lade sig gøre til Priser, der stadig laa betydeligt over vort hjemlige Prisniveau. Dette i Forbindelse med tiltagende Knaphed paa Tonage vil mulig bevirke, at Tilførslerne foreløbig bliver forholdsvis knappe, hvilket atter vil stramme Priserne paa de her lagrede Kager.

Ved det i 1915 nedsatte Landbrugsudvalgs Medvirken, der organiserer hele Sagen, er der i Fjor indlagt K o r n t ø r r i n g s a n l æ g paa ca. 30 Steder i Landet, alle under Landboforeningerne med Undtagelse af 4, der er indlagte paa Forsøgsstationerne ved Tylstrup, Askov, Blangsted og Lyngby. Gennem Indenrigsministeriet ydes Statstilskud til Anlægene, saaledes at selve Tørringsapparatet, der koster fra 3000 Kr. til 10,000 Kr., leveres gratis, mod at vedkommende Institution skaffer Husrum, Driv-

kraft til Ventilationen samt Varmekilde og forpligter sig til at tørre Brødkorn for Egnens Befolkning for en Betaling, der sædvanlig er 1—1½ Kr. pr. hkg. I Flertallet af Tørrerierne benyttes »Dinesens System«, hvis Princip er, at Kornet tørres i Sækkene. — Det er tilladt at tage 2 Kr. over Maksimalprisen for en Tønde tørret Rug.

Det er en overordentlig nyttig Foranstaltning, der her er iværksat. Den Rug, der ellers hen paa Vinteren og Foraaret 1917 maatte forudsættes at blive ubrugelig til Menneskeføde, vil nu — om det saa skal være til næste Høst — kunne opbevares i god og sund Tilstand.

Ved Testamente af 26. Juli 1911 bestemte Enkefru *Mette Cathrine Jensen*, at hendes Gaard i Nordfyn paa 10½ Td. Hrtk. ved hendes Død skulde overgaa til Staten paa nærmere fastsatte Vilkaar, der blandt andet gaar ud paa, at Ejendommen med Tilbehør »skal benyttes til Fremme af almennyttige og navnlig landøkonomiske Formaal efter Landbrugsministerens nærmere Bestemmelse, og har jeg nærmest tænkt mig samme anvendt som en saakaldet Forsøgsgaard med Hensyn til Planteavl, om muligt i Forbindelse med praktisk Oplæring af unge Mennesker i Landbruget. Skulde Landbrugsministeriet formene ikke at have Anvendelse for Ejendommen under sit Omraade, overlades Bestemmelsen om Brugen til det samlede Ministeriums Afgørelse, dog saaledes, at der ikke kan gaas uden for den foran paa Ejendommen lagte Servitut, at den skal bevares og drives som en samlet Landejendom.« — Da Enkefru *Jensen* afgik ved Døden den 6. August 1916, gælder Overdragelsen til Staten fra denne Dag at regne.

Forholdene inden for Frømarkedet har — i Følge velvillig Meddelelse fra Dansk Frøhandlerforening — i den forløbne Sæson 1915—16 naturligvis været endnu vanskeligere end i Sæsonen 1914—15, men dog med den Forskel, at man nu i den sidste Sæson har vænnet sig

mere til Vanskelighederne og bedre forstaaet at indrette sig med disse for Øje.

Blandt de Frøsorter, som Landet maa indføre udefra, stod Rødkløverfrøet fra Rusland stadig i første Række. De russiske Myndigheder viste stadig meget liden Tilbøjelighed til at frigive Frø til Danmark, og hvis vi ikke havde haft en Del Frø paa Lager grundet paa de forsinkede Tilførseler i Foraaret 1915, vilde Landet sikkert være kommet tilkørt med Hensyn til Dækning af det nødvendige og for Danmarks Jordbundsforhold bedst egnede Kløverfrø.

Man havde ogsaa store Vanskeligheder at overvinde i Sverige, idet dette Land i lang Tid modsatte sig Transiten, vistnok hovedsagelig fordi Rusland havde afslaaet at give Udførselstilladelse for Kløverfrø til svenske Frøfirmaer. Foruden Rødkløver fik vi ogsaa nogle Partier Hvidkløver og Rundbælg fra Rusland, men sidstnævnte Sort hovedsagelig i sekunda Kvaliteter af lav Spireevne. Derimod viste det sig umuligt at faa Tilførseler af Alsike og sildigmoden Rødkløver. Sidstnævnte Artikel har vi saa godt som fuldstændig manglet i Danmark i sidste Sæson, hvorimod man for Alsikes Vedkommende atter har maattet ty til Amerika.

Hvad Lucerne angaar, har vi atter været henvist til at dække vort Forbrug i Italien og Frankrig, da det ikke har været muligt at faa noget som helst fra Ungarn, hvorfra vi, som bekendt, tidligere hentede vor Hovedforsyning. Hvorvidt der herved er tilføjet Landbruget nogen Skade, maa Fremtiden vise. Den eneste Trøst, man saa har, er den, at hvis man ikke har kunnet faa det bedste Lucernefrø, har man i det mindste faaet det næstbedste.

De øvrige Frøsorter er bleven tilførte Landet i Hovedsagen fra tidligere Avlssteder og vistnok i tilstrækkelige Mængder. At flere af Sorterne først kom i sidste Øjeblik, og efter at det en Tid saa ud til, at de vilde kom-

me for sent, skal blot noteres her for at vise, under hvor usikre Forhold Importørerne arbejder.

Hvad Landbrugets Gødningforsyning angaar, er der om Fosforsyregødningerne at meddele, at alle Superfosfatleveringer har fundet Sted i 14—15—16 pCt., medens 18 pCt.'s Superfosfat ikke har kunnet leveres paa Grund af Krigen. I Foraaret blev Forbruget praktisk talt dækket, medens i Efteraaret kun ca. tre Fjerdedele af det kunde tilfredsstilles. Af Thomas Fosfatmel blev der intet leveret i Fjor, da de producerende Lande nægtede Udførselstilladelse, hvorimod der blev leveret en Del Bemmel og, særlig i Efteraaret, malet Raafosfat som Erstatning for den manglende Fosforsyre. — Hvad Kvælstofgødningerne angaar, blev den væsentligste Del af Forbruget dækket i Form af Chilisalpeter, af hvilken der maaske nok kunde være solgt noget mere, hvis man havde kunnet fremskaffe det. Af svovlsur Ammoniak er der solgt en Del, alt hjemmeproduceret, da man ikke har kunnet faa noget fra Udlandet. Af Norgesalpeter er der ikke kommet noget hertil. — Hvad endelig Kaligødningerne angaar, er Leveringerne fra Tyskland af 37 pCt.'s Kaligødning hele Aaret gaaet glat ind, og Forbruget har helt kunnet dækkes. Derimod har Tilførselen af Kainit ligesom i 1915 helt været standset og vil sikkert være det, saa længe Krigen vedvarer.

Hesteavlens har været en god Indtægtskilde for Landbruget, og der er lagt stærkt til. Taget over en Bank har Priserne for almindelige Heste og for megen Hestepøbel omtrent været som i Efteraaret 1914 og i 1915, altsaa meget høje, hvorimod virkelig gode Heste ikke har opnaaet de Priser, som de, i Forhold til Gennemsnittet, burde have opnaaet — de har kun opnaaet »Hjemmemarkedspris«. Efterspørgselen efter Avlsdyr har været meget livlig, og Konkurrencen mellem Hesteavlsforeningerne medfører, at Tendensen (i alt Fald i Jylland) mere og mere gaar i Retning af at købe Føl, der gladelig be-

tales med 10—12,000 Kr. foruden meget betydeligt paa Vilkaar.

Svineavlens har, Maksimalpriser og dyre Foderstoffer til Trods, ligeledes været en god Indtægtskilde. De danske Andelsslagteriernes Notering for Slagterisvin har i Aarets Løb svinget mellem 154 og 188 Øre pr. kg — siden August Maaned har den ikke været under 180 Øre —, og det er Priser, der nok skal opmuntre til at holde Produktionen vedlige. Skønt der omtrent er betalt lige meget for de forskellige Kvaliteter Flæsk (hvad der ikke opmuntrer til at fremme Avlen), har der aldrig fra Avlscentrene været saa stort et Salg til noget højere Priser end normalt som i 1916 — efter Oktober Maaned kom der dog en Periode med mindre tilfredsstillende Af sætning.

For Kvægbruget har Aaret trods de høje Foderstofpriser været godt paa Grund af de ekstraordinære store Priser paa Kvæget og dets Produkter. Paa Københavns Kvægtorv steg saaledes Priserne i Aarets første Halvdel, til de kulminerede i Maj-Juni med indtil 135—145 Kr. pr. 50 kg sl. V. for Kvier og Stude og 75—80 Kr. for Tyre: vel faldt de derefter noget, men holdt sig dog i Aarets sidste Maaneder paa henholdsvis 115—122—132 og 60—65—68 Kr. Noget lignende er aldrig kendt tidligere. Handelen med Avlskvæg har været livlig og til stigende Priser, og der er vistnok i Gennemsnit betalt 250—300 Kr. mere end Aaret forud for Tyre baade af jysk og af rød Race. Disse sælges i stigende Grad som unge, inden 1 Aars Alderen. Som Eksempel paa de opnaaede Priser har Statskonsulent *Appel* meddelt Tidsskriftet, at efter de Handeler, han har Rede paa, er der blandt andet solgt 8 jyske Tyre af en Gennemsnitsalder paa $7\frac{1}{2}$ Maaned til gennemsnitlig 1744 Kr. kontant og mindst lige saa meget paa Vilkaar, en jysk 4 Maaneders Kalv er betalt med 3000 + 3000 Kr., en rød $1\frac{1}{2}$ Aars Tyr med 3800 + 2700 Kr., jyske Avlskvier af prima Afstamning,

7 Maaneder til 2 Aar gamle, med fra 1000 til 1300 Kr. o. s. v. For Korthornstyre, indførte fra England, er der naaet op til 6000 Kr. kontant og 4000 Kr. paa Vilkaar.

Mund- og Klovesygen aftog efterhaanden i Aarets Løb. Medens Januar Maaned havde ca. 270 nye Tilfælde, gik med nogle Svingninger Tallet af Anmeldelser stærkt ned og var i Juni Maaned kun 8 og i Juli 3, hvorefter Sygdommen foreløbig standsede, og de udstedte Forbud mod Udførsel af klovbærende Dyr fra de forskellige Landsdele blev hævede. Det veterinære Sundhedsraad afgav i Efteraaret en Beretning om Sygdommens Udbredelse i Aarene 1914—16. Fra November 1914 til Udgangen af Juli 1916 er der konstateret 7091 Udbrud af Sygdommen, flest paa Sjælland og Fyn, kun 394 i Jylland. Foruden de almindelige Grunde til Epizootiens Udbredelse anfører Raadet som særlige Grunde blandt andet den usædvanlig store Omsætning af Kreaturer paa Grund af Krigen og paa visse Egne sandsynligvis ogsaa de store Indkvarteringer og Øvelser i Forbindelse med periodiske Omlægninger af Mandskabet. Raadet anslaaet det ved Sygdommen foraarsagede direkte Tab til ca. 6½ Mill. Kr. og Omkostningerne for det offentlige til ca. 0.9 Mill. Kr.; men hertil kommer de af Sygdommen foraarsagede meget store indirekte Tab.

Desværre viste Sygdommen sig atter i Slutningen af Oktober i Sorø Birk og paa Vestfalster, i Begyndelsen af November ved Sakskøbing og senere enkelte andre Steder paa Øerne og i Jylland.

Paa Dyrskueomraadet var Aarets Hovedbегivenheder Ungskuerne i Varde og Ringsted og Fællesskuet i Odense. Hvad de Sagkyndige særlig fremhævede fra disse Skuer, var paa Vardeudstillingen Fremstillingen af 3aarige Hingste, der aldrig tilnærmelsesvis har været saa stor og god, Korthornsafdelingen, som i Racepræg og Bygning viste stor Fremgang siden Esbjergskuet 1914, i Odense de ypperlige Fremstillinger af Landsvin og i Ring-

sted den smukke Udstilling af Sjællands »nationale« Hest, Frederiksborgeren. — Fra alle Landets Egne meldtes om de almindelige Dyrskuer, at de var særlig godt besøgte, og at de udstillede Dyrs Kvalitet var særdeles god. Oprømnin- gen til Trods — eller maaske snarere: paa Grund af de store Bortsalg — er Betingelserne fuldt ud til Stede for at fortsætte i det Spor, vi var inde paa før Krigen; det er He- stepøbelen, Tyre af 3.—4. Klasse og Køer med daarlig Fedtprocent, der er solgte eller blevne til Gullasch. Vor Husdyravl har hidtil ingen Skade lidt ved Krigens Paa- virkninger.

Handelen med Avlsdyr til *F a a r e a v l e n s* Fremme har været livlig. Gimmerlam er betalte med 100—150 Kr. og Vædderlam med 150—300 Kr., Aaringe og ældre Væd- dere af anerkendt Afstamning og Godhed med fra 250 til 400 Kr.; i et enkelt Tilfælde (*D. Lassen*, Haverslev) er opnaaet 1000 Kr.(!) for en 3 Aars Vædder, der solgtes til Sverige. Husdyrloven af 1912 har, som bekendt, ind- draget Statstilskudet til Faareavlsforeningerne; de fleste af dem er derfor efterhaanden blevet ophævede — til Skade for Opdrætterne og Avlen.

F j e r k r æ a v l e n, særlig HøNSEAVLEN, vinder sta- dig større Opmærksomhed. Selv med de høje Foderstof- priser er det ogsaa en god Forretning at producere Æg og Fjerkrækød; men man skulde synes, at Priserne her i Landet maa have naaet Højdepunktet, naar et 1. Klasses vægtigt Æg betales med ca. 27 Øre, Kalkuner med ca. 90 Øre og Gæs med 75 Øre pr. kg. Salg af nylig udrugede Kyllinger drives i Udlandet i meget stor Udstrækning og vinder nu mere og mere Udbredelse ogsaa her i Landet; der er ikke tidligere solgt saa mange Rugemaskiner som i Fjor, og af disse synes særlig de elektriske, efter de ind- vundne Erfaringer at dømme, at have Fremtiden for sig. Desværre medførte den regnfulde Sommer, at Kyllingerne blev satte meget tilbage i Vækst, hvad der sikkert vil have en ringere Vinterlægning til Følge. Den Agitation, der er

udfoldet for at ophjælpe Gaaseavlen, bærer gode Frugter, og i adskillige Egne opdrættes nu nogle Gæs i de fleste større og mindre Landbrug.

Fællesudvalget for Fjerkræavlen har fortsat Arbejdet i det en Gang planlagte Spor; ved dets Foranstaltning blev der i Foraaret spredt over 21,000 billige Rugeæg til Fremavlere, og til den Konkurrence mellem hele Hønsehøld, der begyndte den 1. November, meldte der sig 68 Deltagere fra hele Landet. — »Danmarks Fjerkræavlerforening« har planlagt Oprettelsen af en »Fjerkræskole«, som vil begynde Virksomheden i Aar paa Lundsgaard ved Kertemind. Undervisningen vil blive baade teoretisk og praktisk. Endelig kan det nævnes, at Folk nu er mere villige end tidligere til at betale gode Priser for Avlsdyr af anerkendt Afstamning.

For Mælkeribrug har Aaret været godt, Mælkemængden har vel nok været noget mindre, men takket være den rigelige Roeavl i 1915 og Sommerens frodige Græsmarker er Produktionen ikke gaaet saa meget tilbage, som man paa Forhaand var tilbøjelig til at tro paa Grund af de høje Foderstofpriser, Udførselen af Køer og Efterveerne efter Mund- og Klovesygen. Smørrets Kvalitet har gennemgaaende været god, og vel er der atter i Fjor solgt en Del Ost i ret frisk Tilstand, men i det store og hele er Ostene fremkomne bedre lagrede. Priserne har været høje. I Landbrugsaaet 1. Oktober 1915 til 30. September 1916 har Smørrets Gennemsnitspris været godt 150 Kr. pr. 50 kg, medens Priserne i de 3 sidste Maaneder har svinget mellem 173 og 185 Kr. Ostepriserne har holdt sig nogenlunde paa samme Højde som i 1915; vel bevirkede den forøgede Produktion i Sommer, at Priserne faldt lidt, men hen paa Efteraaret steg de atter. De for Tiladelse til at udføre Ost udstedte Beviser skal være betalte med fra 40 til 90 Øre pr. kg.

Man regnede før Krigen, at der var ca. 600 Mælkerier, der producerede Ost, nu er Tallet nok et Par Hundrede

store. For mange af dem skal det have knebet med at faa tilstrækkelig Mælk til Ostning, bl. a. paa Grund af den meningsløse lave Pris, 3 à 4 Øre pr. Kd., hvortil Skummetmælken oftest beregnes. I Reglen er det vanskeligt at faa foretaget Ændring i dette Forhold. »Imidlertid har, skriver Statskonsulent *Brask* til Tidsskriftet, en Del Mælkerier paa Koldingegnen fundet en praktisk Maade at løse dette Spørgsmaal paa, idet de samtidig med, at Prisen paa skummet Mælk forhøjes, forhøjer Prisen paa sød Mælk med samme Beløb. Paa den Maade paavirkes Overskudet ikke af Forhøjelsen, og den Mand, der vil have sin Mælk hjem, mærker egentlig ikke Forhøjelsen, idet han tager med den ene Haand, hvad han giver med den anden. Den Mand, som kan undvære Mælk til Ostelavning, faar den fulde Værdi for, hvad han lader blive paa Mælkeriet.«

De jyske Mælkerier vedbliver at gaa over til at syrne Skummetmælk. »Selv om enhver Forandring, skriver Statskonsulent *Horlyck*, nu i denne Tid er kostbar, viger Mælkerierne ikke tilbage, da ogsaa Kalve og Grise er en kostbar Vare, som det gælder om at bevare.«

Udgifterne til Mælkekørsel, Ombygninger, Brændsel m. m. er stegne stærkt. Efter hvad Statskonsulent *Niels Pedersen* har meddelt Tidsskriftet, har mange Mælkerier i Ringkøbing og Viborg Amter »med Held søgt Kullene erstattede med Tørv, Kvas, Udhugst o. l. og laver sig ogsaa en ganske god Forretning ved Byttet; det dyre Brændsel er maaske ogsaa en Spore til at indrette sig med Regenerativapparat, hvad ikke faa Mælkerier har gjort i 1916.«

Paa det Møde, som Mejeriforeningernes Fællesorganisation afholdt i Juni, vedtoges det »at opfordre Mejeriforeningerne til for Aaret 1916—17 at yde et Bidrag af 2 Øre pr. 500 kg Mælk til Oprettelse af en Fond til Fremme af Mejeribrugets Afsætningsforhold.« Opfordringen begrundedes ved, at der efter Krigen kan opstaa Vanskeligheder

for vor Udførsel, og det gælder derfor om i Tide at ruste sig. Man mener, at der vil indgaa 100,000 Kr. fra Mælkerierne, medens Restbeløbet, 150,000 Kr., antagelig vil kunne faas ved de Beløb, som betales i Bøder gennem Smør-Eksportudvalgets Kontrol.

Selvfølgelig har Mangel paa Materiale, Vanskelighed med at faa tilstrækkelig Arbejdskraft, usikre Transportforhold, høje Priser paa Kul, Olie m. v. haft Indflydelse baade paa den hjemlige Fabrikation og paa Indførselen af Landbrugets *M a s k i n e r* og *R e d s k a b e r*, men i det store og hele kan der dog ikke tales om nogen følelig Mangel paa disse. Der er — efter hvad Statskonsulent *Anton Christensen* har meddelt Tidsskriftet — en voksende Interesse for Motorplove, særlig for de amerikanske Trækkemaskiner (Tractorer), som er solgte til adskillige Landmænd saa vel i Jylland som paa Øerne. Et Par danske Opfindere og Fabrikanter har forsøgt at fremstille mindre Motorplove, men endnu er disse ikke komne ud over Forsøgsstadiet. — Baade Radsaamaskiner, Kartoffel-læggere og -Optagere anskaffes i stigende Antal. Mange kartoffeldyrkende Landmænd imødesaa med store Forventninger Optagemaskinen »Samsø«, men de i Sommerens og Efteraarets Løb fabrikmæssig fremstillede Maskiner har endnu ikke svaret til de Forventninger, der med Rette kunde stilles til Maskinen efter Prøverne i Efteraaret 1915.

Manglen paa Arbejdskraft til Roernes Pasning og Optagning har medført, at flere Fabrikanter forsøger paa at fremstille Blokhuggere eller Roedyndingsmaskiner: adskillige af den Art Maskiner kom frem i Sommer, men har endnu ikke faaet nævneværdig Udbredelse. Derimod var der saa stærk Efterspørgsel efter Sukkerroeløsnere, at Fabrikanterne ikke kunde tilfredsstille Efterspørgselen. Det var Arbejdsprøver paa Maribo Ladegaard og Frederiksgave, der bidrog til at fremme Kendskabet til disse Redskaber.

Hvad Landbrugets Arbejdskraft angaar, har Tilgangen af udenlandske Arbejdere været betydelig mindre end i de foregaaende Aar, men Forholdet vilde sikkert have stillet sig endnu uheldigere, om der ikke af Formanden for »Landsudvalget for Anvendelse af udenlandske Landarbejdere«, Hofjægermester *A. Tesdorpf*, atter i 1916 havde været udført et meget energisk Arbejde for at skaffe vort Landbrug fremmed Arbejdskraft. Under et Ophold i Wien i Februar Maaned fik Hofjægermesteren udvirket, at der blev lovet os 3000 Arbejdere, men af disse var der, i Følge en paa Landsudvalgets Møde i September Maaned given Meddelelse, kun kommet 1451 — der var altsaa udeblevet 1549. Da det ved Folketællingen i Februar 1916 blev konstateret, at godt 3000 polske og galiziske Landarbejdere havde midlertidigt Ophold her i Landet, har der altsaa kun staaet ca. 4500 fremmede Arbejdere til Raadighed for Landbruget.

Der blev i Fjor paa forskellig Maade gjort, hvad der kunde gøres for at raade Bod paa Manglen af fremmed Arbejdskraft: Undervisningsministeriet gav saaledes Tilladelse til, at Børnene i de ældre Klasser i Skolerne paa Landet til bestemte Tider kunde faa Frihed fra Skolerne for at hjælpe med ved Roernes Pasning, de Værnepligtige fik Høstorlov, og de store Høstmanøvrer blev udsatte paa Grund af den sene Høst, Arbejdsanvisningskontorerne søgte at lede arbejdsledige Personer og Foreningen »Dannevirke« hjemsendte Værnepligtige udpaa Landet o. s. v., men maa man end paaskønne den Hjælp, der saaledes blev ydet, kunde den selvfølgelig paa langt nær erstatte den manglende faste Arbejdskraft.

Desværre er Udsigterne til at faa en tilstrækkelig Tilførsel af fremmede Arbejdere ikke lyse for 1917. Overalt hører man om, at det kniber med at faa Landbrugsarbejdet udført, og man har f. Eks. i Rusland i Fjor organiseret Indvandringen af kinesisk Arbejdskraft i Landbrug, Bjergværker, Jernværker og mekaniske Værksteder. Der er

givet detaillerede Regler for denne Indvandring; for Landbrugets Vedkommende saaledes om Løn, Kost, Bolig m. m. Enhver Arbejder skal t. Eks. have 80 Kopek om Dagen i 28 Arbejdsdage om Maanednen, og hver Maaned skal der leveres ham 50 Pund à 410 Gram Mel, 3. Sort, 8 Pund saltet Fisk, 20 Pd. Kaal, 8 Pd. Talg, 4 Pd. Salt, 8 Pd. Hvede og forskellige Krydderier for 80 Kopek (1 Kopek = 1.9 Øre). For 1916 har den russiske Regering forsøgsvis givet Tilladelse til Transport af 15.000 Arbejdere maanedlig gennem Siberien til Rusland. — I Frankrig paatænker man at anvende (eller har man maaske begyndt at anvende) gule Arbejdere fra de franske østasiatiske Besiddelser i Landbruget.

Landejendomsalgene har floreret endnu stærkere end i det nærmest foregaaende Aar, Priserne har været stigende, og der fortælles mange Eksempler paa, hvorledes Ejendomme er købt uden indgaaende Besigtigelse. Uden at have Spor af Kendskab til Landbruget har mange Forretningsfolk købt Landejendomme, dels for Herlighedernes Skyld og dels som Pengeanbringelse — hvad der ligger til Grund for det sidste, er i mange Tilfælde vistnok Formodningen om, at hvis den Ulykke skulde ske, at Danmark blev inddraget i Krigen, vil Jorden altid bevare en vis Værdi, medens Kurserne paa mange Værdipapirer vil bevæge sig nedad i Spring. Indsigtsfulde Mænd har stærkt advaret mod den forcerede Handel med Landejendomme og paapeget de Farer, der følger i dens Kølvan, og som først og fremmest vil true de, vel navnlig yngre, Landmænd, der fristet af de nuværende Krigspriser og af et letsindigt Haab om disses Vedvaren ogsaa efter Krigen har overtaget Ejendomme for Købesummer, som allerede nu kan være vanskelige at forrente, og under en Konjunkturedgang kan blive skæbnesvangre for dem.

I Modsætning til, hvad Tilfældet var i 1915, var Dagsordenerne og Forhandlingerne paa Aarets Delegeretmøder

ikke stærkt prægede af den ved Verdenskrigen fremkaldte Situation for vort Landbrug: Baron *G. Lerche*, Birkende-gaard, og Arbejdsanvisningsdirektør *Jensen Sønderup* talte paa det sjællandske Delegeretmøde henholdsvis om Forbudet mod Udførsel af Halm og om Arbejdsforholdene, og Forpagter *Sonne* holdt paa det lolland-falsterske Delegeretmøde Foredrag om Sukkerroedyrkingen under Krigskonjunkturerne. Af andre Emner, der behandlede paa Delegeretmøderne, kan bl. a. nævnes: Landbrugsstandens samfundsmæssige Betydning (Dr. phil. *A. Fraenkel*), Hvad kan der gøres fra Landbrugets Side for at hævde vor ligeberettigede Stilling i Samfundet (Sognefoged *H. P. Nielsen*, Frøslev), Landboforeningernes Fremtidsopgaver (Konsulent *M. Helm*), Stambogførings Betydning for Husdyrbruget (Statskonsulent *Mørkeberg*), Husdyrlovens Betydning for Avlen samt Statens Stilling over for Husdyrbrug og Plantebrug (Statskonsulent *Appel*). — Paa Delegeretmøderne behandlede og vedtoges nye Vedtægter for De samvirkende danske Landboforeninger, hvis Formaal er at udvide og fæstne Samarbejdet mellem de provinsielle Fællesforeninger, bl. a. ved Oprettelsen af et fast Sekretariat for Samvirksomheden.

Fra Foreningsomraadet er der endvidere at meddele, at af Gaardmandsforeninger, af hvilke en enkelt allerede blev oprettet i 1915, findes der nu 6, alle paa Sjælland. De har sluttet sig sammen i »De samvirkende sjællandske Gaardmandsforeninger« med Gaardejer *Hans Jensen*, Abbetved nær Roskilde, som Formand. Denne har til »Landøkonomisk Aarbog« opgivet, at Samvirksomhedens Formaal er: »at samle den danske Gaardmandsstand til at arbejde for paa alle Maader at gavne og støtte Standens Interesser uden at gaa andre Erhverv for nær, og ved Foredrag og anden Oplysning at sprede Kendskab til de vigtigste Faktorer for Gaardmandsstanden i Fortiden, Nutiden og med Henblik paa Fremtiden, i det hele taget paa

at højne og dygtiggøre vor Stand.« — Den voksende Interesse for Regnskabsføring i Landbruget viser sig bl. a. deri, at der indenfor en halv Snes Landboforeninger er bleven oprettet Afdelinger for Regnskabsføring. I Jylland er der, ved Deling af gamle Landboforeninger, opstaaet 2 nye, der er i Nordthy oprettet en Eksportforening, og Cikoriedyrkerforeningerne har dannet en Sammenslutning for hele Landet.

Den vigtigste Nydannelse paa Foreningsomraadet i Fjor er Oprettelsen af »Dansk Andels Gødningsforretning af 1916«, der omfatter hele Landet og vil foretage Indkøb og eventuel Fabrikation af Kunstgødning. Ved dens Oprettelse ophævedes alle hidtil bestaaende Andelsforeninger i Gødningsbranchen. Paa den Generalforsamling den 7. Juli i Odense, paa hvilken Foreningen blev stiftet, oplystes, at der var indmeldt 1353 Lokalforeninger med 67,621 Andelshavere, repræsenterende en Ejendomsskyld af 950 Mill. Kr. Foreningens Hjemsted er indtil videre i Aarhus, Bestyrelsens Formand er Direktør *Anders Nielsen*, Svejstrup Østergaard, og Repræsentantskabets Planfører *Pinholt*.

Det i 1915 efter aarelange Overvejelser fremgaaede Forslag om en Omordning af Landbrugsundervisningen paa Landbohøjskolen blev, imod al Forventning, ikke gennemført i 1916. Om denne Sag synes der at være Dødvande. Hvad vore Landbrugsskoler angaar, var der som i Forfjor atter i Fjor en lille Fremgang i Elevbesøget trods de uforandrede Indkaldelser til Sikringsstyrken. Dette er glædeligt, det vidner om voksende Trang til landøkonomisk Oplysning. Der er dog vist kun et Par Skoler, som har »fuldt Hus«, medens nogle af de mindre vedblivende føler Krigens Virkninger stærkt. Der har fundet en meget livlig Diskussion Sted om Undervisningen paa vore Landbrugsskoler — fremkaldt ved Artikler af Forstanderne *Tuxen* og *Brink Lassen* —, og der viser sig heldigvis en voksende Stemning for de lange Kursus.

thi Kursus paa 5—6 Maaneder levner selvfølgelig ikke Tid nok for grundig Tilegnelse af den teoretiske Viden, Landmændene har nødig i vore Dage. Af de ca. 1100 unge Landmænd, der aarlig gennemgaar Kursus paa vore egentlige Landbrugsskoler, er der næppe flere end 150—200, som gennemgaar et 9 Maaneders Kursus. Dette Tal kan og bør forhøjes meget, Landmændene har jo i disse Aar Raad til at bære Udgiften ved et længere Skoleophold, og nu om Stunder gælder det mere end forhen, at den fulde Forstaaelse af de Kendsgerninger, den unge Landmand stadig har for Øje, er nødvendig for at han kan gøre Fyldest i sin Gerning. Er han dygtig, forlader han Skolen med udvidet Horizont og forøget Viden, hans praktiske Landmandsgerning til Gavn.

Aarets B o g h ø s t maa nærmest karakteriseres som over Middel. Foruden den sædvanlige Rigdom af Stam-bøger, Aarsberetninger fra Foreninger, Meddelelser fra Forsøgslaboratoriet, Det statistiske Departement, Resultater fra Planteavlfsforsøg, Konkurrencer o. s. v., foreligger ikke faa Bøger i nye og gennemsete Oplag, saaledes Professor *Orla Jensens* udmærkede Skrift om »Mælkeri-Bakteriologi« og Professor *Boggilds* fortræffelige Haand-bog om »Mælkeribrugtet i Danmark«, der, 25 Aar efter at første Udgave udkom, nu foreligger i 4. Udgave. Ingen Gren af vort Landbrug er vistnok bygget op paa en saa nøje Forening af Teori og Praksis som Mælkeribrugtet, og i det omfangsrige Værk er der derfor taget ligeligt Hensyn til begge Sider. Vor paa Oversættelser fattige Fag-litteratur er blevet beriget med et Skrift om »Avlsprin-cipper« af *James Wilson*, oversat af Professor *Gold-schmidt*. Af nye Skrifter er der udkommet forholdsvis mange i 1916. Der er Forstander *H. J. Rasmussens* »Fodringslære«, Dyrslæge *Albrechtsen's* »Ufrugtbarheden hos Kvæget«, Bestyrer *H. A. B. Vestergaards* »Gødnings-lære«, Forstander *S. C. A. Tuxens* »Landbrugs-Bogførin-gens Fremme paa Skolen og i Livet«, Kaptajn *M. Peder-*

sen's »Landbrugets Rentabilitet«, Statskonsulent *K. Hansen's* Levededsskildring af *J. C. la Cour*, Ingeniør *Arnfred's* »Elektriciteten i Landbruget«, Konsulent *L. Frederiksen's* lærerige og smukt udstyrede »Landbrug i Nordamerika« m. fl. Endelig er der i Fjor paabegyndt en Skildring af »Andelsbevægelsen i Danmark«, af hvilket der hidtil er udkommet 7 Hefter. Bogen udgives af Andelsudvalget og udarbejdes af Sekretær *Hertel*.

Under Landbrugsministeriet er der i 1916 kun vedtaget 2 Love af Interesse for Landbruget. Lønningssloven af 17. April 1916 for Landbohøjskolen og dennes landøkonomiske Forsøgsvirksomhed, Serumlaboratoriet, Statsfrøkontrollen og Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur fastsætter Lønningerne for Landbohøjskolens Lærere, Forstanderne for Forsøgslaboratoriet og Serumlaboratoriet samt Direktøren for Statsfrøkontrollen til 5000 Kr. aarlig, stigende med 500 Kr. hvert 4. Aar til 6800 Kr. (de 2 Forstandere og Direktøren har tillige fri Tjenestebolig). Docenter ved Landbohøjskolen lønnes med 3000 Kr., stigende hvert 4. Aar med 400 Kr. til 4800 Kr., medens Honoraret for Højskolens Direktør fastsættes til 3000 Kr. aarlig. Til at afholde Forelæsninger, Øvelser og Eksaminatorier, der ikke besørges af Skolens faste Lærere, ansættes Lektorer, der udnævnes paa Tid og lønnes med Honorarer, der fastsættes paa Finansloven. Inspektøren og Forsøgslederne ved Forsøgslaboratoriet lønnes henholdsvis med 4400 Kr. og 3000 Kr., stigende hvert 4. Aar med 400 Kr. til henholdsvis 5600 Kr. og 4600 Kr. Hvad endelig Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur angaar, er Forsøgsledernes Lønninger nu 4000 Kr. aarlig, stigende indtil 5600 Kr., Laboratoriebestyrernes 3600 Kr., stigende indtil 4800 Kr., medens Sekretæren, der er Chef for Planteavlkontoret, lønnes med 2800 Kr., stigende hvert 4. Aar med 400 Kr. til 4400 Kr. — Ogsaa Lønningerne for det store Personale,

der desuden er knyttet til alle disse forskellige Virksomheder, er blevne betydelig forhøjede. — I 1916 er alt, hvad der af Staten er udlaant til landøkonomiske Forskudsforeninger i Henhold til Lovene af 26. Marts 1898 og 1. April 1908, tilbagebetalt. Forskellige af Foreningerne har imidlertid ønsket at fortsætte deres Virksomhed med Ydelse af Driftslaan, altsaa ved Hjælp af Midler, de selv har skaffet til Veje, og de har derfor søgt om vedblivende at nyde de dem ved Loven af 1898 tillagte Begunstigelser: Stempelfrihed for de af Medlemmerne udstedte Gældsbeviser og Retten til at faa Tilgodehavendet hos Medlemmerne inddrevet ved Udpantning. Lov af 12. Maj 1916 om Begunstigelser for landøkonomiske Forskudsforeninger bemyndiger Landbrugsministeren til at tilstaa Foreningerne disse Begunstigelser paa følgende Betingelser: Foreningen, der skal tælle mindst 50 Medlemmer, maa kun til Formaal have at yde disse i landøkonomisk Øjemed Driftslaan paa højst 1500 Kr. og af Varighed længst et Aar; Medlemmerne skal hæfte solidarisk saavel for Tilbagebetalingen af de til de enkelte Medlemmer ydede Laan som for Foreningens Forpligtelser overfor Trediemand, og Foreningen skal underkaste sig de af Landbrugsministeren foreskrevne Bestemmelser om Regnskabsførelse og Tilsyn med dens Virksomhed. Ønsker en Forening paa disse Betingelser at fortsætte sin Virksomhed, er den berettiget til uden Landbrugsministerens Tilladelse at anvende Reservefonden til den fortsatte Virksomhed efter samme Regler som hidtil, men benyttes denne Ret, fastsætter Loven nogle Bestemmelser med Hensyn til Reservefonden.

Af betydelig Interesse for Landbruget er den under Justitsministeriet vedtagne Lov af 17. Maj 1916 om Værn for Dyr, der bl. a. indeholder Bestemmelser om Affivning af tilskadekomne eller syge Husdyr, der antages ikke at kunne helbredes. Af Lovens Indhold skal her kun fremhæves følgende: a) det er forbudt andre end

Dyrlæger at foretage Kupering af Heste; Transport af disse i Jernbanevogne eller Skib maa først ske 14 Dage efter Kuperingen. b) Fjernelse af Mælketænder hos Heste er forbudt, med mindre den blivende Tand er i Frembrud og kan ses; i andre Tilfælde, hvor Fjernelse af Tænder er nødvendig, maa den kun foretages af en Dyrlæge. c) Kastration af Heste og andre Husdyr over 4 Maaneder maa kun foretages af en Dyrlæge.

Den under Finansministeriet udstedte Lov af 11. April 1916 om Udlaan af Stats-Laane-fonden til Udstykning af Landejendomme og Embedsjorder, der gælder for 5 Aar, afviger paa flere Punkter fra den hidtil gældende Lov af 13. Maj 1911, hvis Gyldighed er udløbet. Saaledes paa følgende 2 Punkter: a) Efter Loven af 1911 kunde der ydes Laan til Foreninger med det Formaal at indkøbe »større Landejendomme«; dette Udtryk er nu ændret til »Landejendomme, ordentligvis ikke under et Flademaal af 40 ha«. b) I Bestemmelsen i § 6 i Loven af 1911 om, at Finansministeren kunde bevilge, at der i solgte Lodder, som med derpaa opførte og til Landbrug passende Bygninger vurderedes til Ejendomsskyld til ikke over 12000 Kr., gaves Laan af Statslaanefonden indtil $\frac{1}{5}$ af denne Vurderingssum, dog at saadant Laan, naar særlige Omstændigheder talte derfor, kunde bevilges, selv om den bebyggede Lods Værdi naaede op til 18,000 Kr., er der nu sket den Ændring, at »12,000« forhøjes til »18,000« og at »18,000« forhøjes til »20,000«.

Endvidere kan det nævnes, at Finansloven for 1916—17 har en samlet Bevilling paa Landbrugsministeriets Budget af ca. 4,558,000 Kr. mod 4,627,000 Kr. i det foregaaende og 4,428,000 Kr. i det næstsidste Finansaar. Af de større Bevillinger kan nævnes: Veterinær- og Landbohøjskolen 615,789 Kr., Mergeltransport 263,000 Kr., Selskabet »Hedebruget« 73,000 Kr., Sandflugtens Dæmpning 226,680 Kr., Hedeselskabet 245,600 Kr. (mod

219,600 Kr. i det foregaaende Finansaar), desuden 4000 Kr. for Tilsyn med Selskabets Virksomhed og 53,000 Kr. som Tilskud til Plantager, der staar under dets Tilsyn, Planteavlens Fremme 417,857 Kr. (mod 387,836 Kr. i 1915—16), Husdyravlens Fremme 797,500 Kr., Veterinærvesenet 219,200 Kr., Præmiering af Husmandsbrug og Rejseunderstøttelser til Husmænd 118,000 Kr. — Paa Finanslovforslaget var der af Ministeriet indsat en Bevilling paa 16,000 Kr. til en Omordning af Landbrugsundervisningen ved Landbohøjskolen, men da Landstinget ønskede, at den Sag, hvorefter det her drejede sig, blev gjort til Genstand for Afgørelse ved en almindelig Lov, udstemte det Bevillingen af Finanslovforslaget, og den blev ikke paany indsat af Folketinget.

Ligesom i 1915 er der i 1916 selvfølgelig ikke afholdt internationale Møder eller Kongresser. Derimod har det internationale Landbrugsinstitut i Rom fortsat Virksomheden omtrent efter samme Plan som hidtil, dog har de Delegerede fra Centralmagterne opgivet deres Virksomhed ved Institutet — om kun midlertidig eller for bestandig vil Tiden vise. For dog i størst mulig Udstrækning at vedligeholde Forbindelsen mellem de nævnte Stater og Romerinstitutet er der truffet den Ordning, at Dr. Laur i Schweiz har organiseret en Underafdeling under Institutet med dette Forhold for Øje, og denne Ordning synes at virke udmærket. Institutets Budget for 1916 var ca. 1,345,000 fres.

Norges Repræsentant ved Institutet har i en Indberetning fremsat den Formodning, at da Verdenskrigen i høj Grad har aabnet Øjnene for Landbrugets enorme Vigtighed, vil Romerinstitutets Betydning efter Krigen blive større end før. Det er muligt, men en Meddelelse i Deutsche Landw. Presse lover ikke godt i saa Henseende. Tidsskriftet skrev en Gang i Sommer, at det in-

ternationale Landbrugsinstitut selvfølgelig vilde komme til at standse sin Virksomhed, og at der vilde blive dannet et Landmandsforbund for Tysklands, Østrig-Ungarns, Tyrkiets og Bulgariens Vedkommende med 2 aarlige Sammenkomster. Sker dette, er det vel sandsynligst, at der bliver to internationale Landbrugsorganisationer, men om fælles Optræden af alle Staters Landbrug overfor de lovgivende Forsamlinger, til Iværksættelse af Fællesforsøg, Paavirkning af Priser m. v., vil der da ikke kunne blive Tale.

Det internationale Mælkeriforbunds Hjemsted blev efter Krigens Udbrud flyttet fra Bryssel til Haag, hvor Inspektøren ved det hollandske Landbrugsministerium, Dr. *Iwaving*, overtog Generalsekretariatet. Det er, alle Anstrængelser tiltrods, ikke lykkedes at opretholde Forbindelsen med Nationalkomiteerne i de krigsførende Lande, hvorfor Forbundets Virksomhed foreløbig er ophørt. Der gøres imidlertid alt, hvad der kan, for at holde Stumperne sammen, indtil der ved Fredslutningen atter (muligvis!) kan skabes Betingelser for Samarbejdets Genoptagelse. Derfor er der dannet en midlertidig Bestyrelse af Repræsentanter for Nationalkomiteerne i Holland, Schweiz, Sverige, Norge og Danmark, og saa snart det kan lade sig gøre, vil denne Bestyrelse træde sammen i København, drøfte Stillingen og tage Bestemmelse om, naar den 7. internationale Mælkerikongres, der skulde have været afholdt i København 1917, kan blive afholdt.

For det internationale Samarbejdes Genoptagelse paa økonomiske Omraader kom der daarlige Varsler fra den Konference, som Repræsentanter fra de Allierede afholdt i Paris den 14.—17. Juni i Fjor. Efter Avisernes Referater vedtoges det paa denne at sikre den økonomiske Udvikling mellem de Allierede »ved en fast knyttet økonomisk Forening, som skal vare et vist Antal Aar efter Krigen.« I dette Tidsrum maa Fjenden ikke opnaa nogen

Begunstigelse og hans Undersaatter ikke udøve visse Industrier paa de Allieredes Omraader. Og at Centralmagterne paa deres Side vil gøre alt for at støtte hverandre økonomisk, er givet. Selvfølgelig er det ikke derfor sikkert, at Krigen vil blive afløst af en langvarig og lige saa bitter økonomisk Kamp — der er et engelsk Ord, som siger, at Handel ikke kender til Venskab og Frændskab —; men at der vil hengaa en rum Tid, før Vandene atter kommer i de gamle Lejer, er mest sandsynlig, og de smaa neutrale Stater vil under denne Forudsætning møde andre økonomiske Vanskeligheder end de, de i rigt Maal har lært at kende under Krigen. Selv om de krigsførende Nationers ekseptionelt høje Overbetaling af Fødemidler vil ophøre efter Krigen, vil man imidlertid efter menneskelig Beregning kunne vente gode Priser paa Landbrugsprodukterne efter Fredslutningen: store Jordstrækninger er ødelagte eller gaaet tilbage i Kultur, Kreaturbestanden i Evropa er formindsket, Tilførselen af Levnedsmidler over Verdenshavene vil længe blive fordyret af de høje Fragtsatser o. s. v. Men alligevel bør man være yderst varsom med al Spekulation, da man ikke véd, hvorledes de økonomiske Sammenslutninger vil indvirke paa vor Stilling, hvorimod det er sandsynligst, at Skatterne vil blive høje, Renten af al Slags Laan dyr, Arbejdsmarkedet vanskeligt o. s. v. Derfor burde de øgede Indtægter anvendes til Styrkelse af den enkeltes Økonomi: ingen kostbare Udlæg til Gennemførelsen af Foranstaltninger, som først i en mer eller mindre fjærn Fremtid vil forøge Af-sætningen, mindre Gæld, større Reservekapital o. s. v.

Landbrugsmusæets smukke, nye Bygning blev indviet den 20. Juni »i Sommersol og Blæst« ved en jævn, smuk Højtidelighed, der overværedes af Kongen og Dronningen. Musæet blev oprettet 1888, til 1906 stod det under

Landhusholdningsselskabet, men overdroges den 15. Juni dette Aar af Selskabet til Staten.

Under megen Deltagelse fejrede Hedeselskabet i Fjorsit 50 Aars Jubilæum, bl. a. ved Udgivelsen af et smukt Festskrift af Professor *C. Nyrop*.

Hvad Landbrugets Personalhistorie angaar, fratraadte fra 1. September at regne Hofjægermester *F. Friis* som Direktør for Landbohøjskolen. Med Kongens Bemyndigelse tilkendegav Landbrugsministeriet Hofjægermesteren »Hans Majestæts Tilfredshed med og Anerkendelse af hans lange og fortjenstfulde Virksomhed som Direktør for Højskolen.« Efter Indstilling af dennes Lærere er Professor *Ellinger* udnævnt til Direktør for de kommende 5 Aar. Som Medlem af Skolens Tilsynsraad i Stedet for afdøde Direktør *Blem* har Ministeriet udnævnt Godsejer *Moesgaard-Kjeldsen*. — Direktør *Anders Nielsen*, Svejstrup Østergaard, er valgt til Formand for den jyske Fællesforening i Stedet for afdøde Landstingsmand *Jensen-Toustrup*, og Grev *W. Ahlefeldt-Laurvig*, Eriks-holm, til Formand for Dansk Skovforening i Stedet for Baron *J. Wedell-Neergaard*, Svenstrup, der af Helbredshensyn ønskede at fratræde. Endelig kan det nævnes, at den 1. November fratraadte Forstander *S. C. A. Tuxen* og tiltraadte Inspektør *H. J. Rasmussen* Stillingen som Forstander for Den Classenske Agerbrugsskole paa Næsgaard.

Af bekendte Mænd inden for Landbruget, der er gaaede bort i Aarets Løb, skal følgende nævnes: Den 30. Januar mistede vort Mælkeribrug i Overassistent *H. P. Lunde* en trofast og elskværdig Medarbejder, der vel ikke stod i første Række blandt Fagets Udøvere, men hvis Arbejde var Paalideligheden selv, hvad der netop for Forsøgsvirksomheden, hvortil han særlig var knyttet, er af den største Betydning. Den 20. Juni og den 7. Juli døde 2 Mænd, der inden for Landbrugets Fællesorganisationer havde udrettet et godt Dagværk: Grev *L. Reventlow* og Landstingsmand *N. Jensen-Toustrup*, trods forskellig Op-

rindelse og Livsvilkaar dog delvis af samme Støbning, sundt dømmende og vel menende Mænd, uden skarpe Kanter, fortrinlige som Forhandlingsledere med Evne til at faa Folk til at samarbejde. Samme Dag som Grev Reventlow døde Etatsraad *Chr. Hansen*, der i 10 Aar var en virksom Formand for Svendborg Amts landøkonomiske Selskab, men hvis Navn dog særlig er kendt fra den fabrikmæssige Tilvirkning af en konstant virkende og holdbar Osteløbe, som han begyndte 1874, og der for Mælkeribruget fik stor Betydning. Den 25. November afgik Gaardejer, Folketingsmand *P. Th. Nielsen* ved Døden efter en Operation for Galdestenslidelse, 53 Aar gammel. Han var en evnerig og i høj Grad interesseret Deltager i Landboforeningslivet, 2. Næstformand i Foreningen af jyske Landboforeninger, Formand for Teknologisk Instituts Maskinkursus for Landmænd, i Bestyrelsen for Dansk Landbrugsmuseum, Tilsynsmand ved Landbohøjskolen, Direktør i Hypothekbanken o. s. v. *P. Th. Nielsen* kunde undertiden være noget uforstaaende over for det berettigede i Anskuelser, der afveg fra hans, derfor sejt i sin Vedhængen ved den Opfattelse, han forfægtede, men denne var ærlig, han kæmpede for den med aabent Vesir, aldrig veg han tilbage for at sige sin Mening ligeud, uden Omsvøb, og med levende Beklagelse blev hans Død modtaget i de Landbrugskredse, i hvilke denne flittige og karakterfulde Mand færdedes.

Som den foregaaende Fremstilling viser, har Vanskeligheder og Usikkerhed og Uro paa mangfoldige Omraader præget det nu afsluttede Aar. Foruden ved, hvad der alt er fremdraget, vil dette erindres som det Aar, der for en meget stor Del af Befolkningen førte Dyrtid og Savn med sig, og som under de vanskeligste Forhold uadtil bragte os en indrepolitisk Krise, stærkere og langvarigere end vi længe har kendt det. Det vil mindes som det

Aar, i hvilket Forretningslivets Hajer og Klavsulbrydere gav deres Pengegriskhed frit Løb uden Hensyn til de for hele Landet skadelige Følger, som muligvis kunde resultere deraf, som det Aar, i hvilket en usund Børsspekulation greb om sig som aldrig tidligere, og i sit Køl vand førte med sig en prangende Luksus af de Opkomlinger, der har givet Overflade-Livet sit Præg. Men lige saa vist som der ingen Ære er ved den Fortjeneste, der indvindes uden nyttigt og dygtigt Arbejde og som anvendes til pralende Luksus i Stedet for til livsfremmende Virksomhed, lige saa sikkert vil, naar engang normale Forhold indtræder, Spekulanterne og Klavsulbryderne forsvinde i den Ubemærkethed, fra hvilken de er komne. — Imidlertid er det i de uhyggelige Tider, i hvilke vi lever, en Trøst at vide, at langt den overvejende Del af Nationen har anspændt Evner og Kræfter for at klare Aarets Vanskeligheder. Kun enkelte af vore kendte Handlende er faldne for Fristelsen til at søge uhæderlig Fortjeneste, og Handelsstanden har udrettet et ihærdigt Arbejde for at holde Maskineriet i Gang og skaffe Landet de nødvendige Indførselsartikler. Vore Sømænd har trodset Farer og Besværligheder for at holde Skibsfarten vedlige, og langt den overvejende Del af vore Landmænd har udadtil og indadtil disponeret klogt og uden Hensyn til den rent øjeblikkelige Gevinst. I det Mørke og den Uhygge, vi lever under, er dette et Lyspunkt, som maa skrives paa det forløbne Aars Kreditside.

Den 2. Januar 1917.